

Brüssel, 4. juuni 2026
(OR. en)

10117/26

ECOFIN 727
UEM 205
SOC 315
EMPL 144
COMPET 674
ENV 617
EDUC 199
ENER 316
JAI 728
GENDER 55
JEUN 96
SAN 392
ECB
EIB

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	3. juuni 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 202 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU SOOVITUS, mis käsitleb Bulgaaria majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 202 final.

Lisatud: COM(2026) 202 final

Brüssel, 3.6.2026
COM(2026) 202 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Bulgaaria majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

{SWD(2026) 202 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Bulgaaria majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/9799,¹ eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärged; raamistik peaks reformide ja investeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.
- (2) 16. juulil 2025 võttis komisjon vastu ettepaneku määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509². Ettepaneku eesmärk on suurendada finantsarhitektuuri killustatuse vähendamise teel liidupoolse

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja turvalisuse fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509, COM(2025) 565 final. Kavandatud määruse üle peetakse praegu läbirääkimisi kaasseadusandjatega.

rahastamise tulemuslikkust ja toetada liikmesriike nende majanduspoliitika koordineerimisel kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 175.

- (3) 25. novembril 2025 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Bulgaariat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, soovitusel Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovitusel kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitusel³ vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovitusel 9. märtsil 2026.
- (4) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Euroopa poolaasta on kooskõlas konkurentsivõime kompassi põhimõtetega, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.
- (5) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng koos taaste- ja vastupidavusrahastu viimase etapi rakendamisega⁴. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki hiljutiste Euroopa poolaasta tsüklite raames esitatud riigipõhistes soovitusel esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusel arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on jätkuvalt oluline jätkata rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitusel esile toodud probleeme.
- (6) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Bulgaaria kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Bulgaaria edusamme asjaomaste riigipõhistes soovitusel järgimisel ning tehtud kokkuvõtte sellest, kuidas Bulgaaria on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Bulgaaria kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Bulgaaria edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.
- (7) Nõukogu võttis 20. juunil 2025 komisjoni hinnangu ja soovitusel põhjal vastu soovitusel, millega kiidetakse heaks Bulgaaria riiklik keskpika perioodi eelarve- ja

³ ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

struktuurikava⁵. Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja sellega nähakse ette eelarvekohandus, mis jaotub nelja aasta peale. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,2 % 2025. aastaks, 4,9 % 2026. aastaks, 4,4 % 2027. aastaks ja 4,0 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvatud võrdluses baasaastaga 2024 ning mis on 2025. aastal 6,2 %, 2026. aastal 11,4 %, 2027. aastal 16,3 % ja 2028. aastal 21 %.

- (8) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on kutsunud liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi;⁶ Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Bulgaaria taotluse alusel võttis nõukogu 8. juulil 2025 komisjoni soovitusel vastu soovitus, millega lubatakse Bulgaarial netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda⁷. Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Bulgaarial vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.
- (9) Bulgaaria esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande,⁸ milles antakse ülevaade netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. 2026. aasta kohta käivaid eelarveandmeid aga ei esitatud. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Bulgaaria kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.
- (10) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 3,1 % ja THHI inflatsioon 3,5 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2026. aastal 2,5 % ja 2027. aastal 2,2 % ning THHI inflatsioon on 2026. aastal 4,2 % ja 2027. aastal 2,6 %.
- (11) Eurostati esitatud andmete⁹ põhjal suurenes Bulgaaria valitsemissektori eelarve puudujääk 3 %-lt SKPst 2024. aastal 3,5 %-le SKPst 2025. aastal. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2025. aastal kajastab peamiselt avaliku sektori palkade tõusu, eelkõige kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas, sotsiaalkulutuste suurenemist, sealhulgas pensionide automaatne indekseerimine, ja investeerimistoetusi ettevõttele Bulgarian Energy Holding. Kevadprognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2026. aastal 4,1 % ja 2027. aastal 4,3 % SKPst. 2026. ja 2027. aasta

⁵ Nõukogu 20. juuni 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Bulgaaria riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/3700, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3700/oj>).

⁶ Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

⁷ Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, millega lubatakse Bulgaarial määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine) (ELT C, C/2025/3961, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3961/oj>).

⁸ 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁹ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

kasv kajastab peamiselt avaliku sektori palkade ja sotsiaaltoetuste jätkuvat struktuurset kasvu ilma kompensatsioonimeetmeteta.

- (12) Komisjoni prognooside kohaselt oli eelarvepoliitika,¹⁰ mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (2,3 % SKPst). Prognooside kohaselt on see 2026. aastal ekspansiivne (1,0 % SKPst) ja 2027. aastal pärssiv (1,6 % SKPst).
- (13) Eurostati andmetel¹¹ suurenes Bulgaaria valitsemissektori võlg 23,8 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 29,9 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2025. aastal kajastab peamiselt ettevõttele Bulgarian Energy Holding ja Bulgaaria Arengupangale tehtud kapitalisüste. Prognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2026. aasta lõpuks 32,3 %ni ja 2027. aasta lõpuks veelgi: 35,5 %ni.
- (14) Eurostati andmetel¹² moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Bulgaarias 2025. aastal kokku 1,9 % SKPst. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid need 2026. aastal jääma samale tasemele. See tähendab, et kasv on baasaastaga 2024 võrreldes 0,6 protsendipunkti SKPst.
- (15) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris kehtestas Bulgaaria eelarvepoliitika meetmed, et leevendada kõrgete energiahindade mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele¹³. Need hõlmavad igakuist sihipärast abi madala sissetulekuga elanikkonnarühmadele kuni 2026. aasta juunini ja sihipäraseid toetusi väikeseid asulaid teenindavatele reisijateveoettevõtjatele 2026. aastaks. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on nende meetmete eelarvekulu 2026. aastal alla 0,1 % SKPst. Komisjoni hinnangus leitakse, et kui nimetatud meetmed jääksid kehtima kuni 2026. aasta lõpuni, ulatuks nende eelarvekulu 2026. aastal 0,1 %ni SKPst.
- (16) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Bulgaaria netokulud 2025. aastal 12,3 %. Netokulude kasv 2025. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 2,1 % SKPst. Kui võtta arvesse riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust suuremate kaitsekulutuste tegemiseks, on netokulude kumulatiivne kõrvalekalle 1,4 % SKPst.
- (17) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Bulgaaria netokulud 2026. aastal suurenema 5,5 % ning 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 18,5 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane

¹⁰ Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat hinnatakse järgmiste näitajate vahena: i) keskpika perioodi potentsiaalne kasv ja ii) muutus esimestes kuldades, millest on maha arvestatud kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed, kuid mis hõlmavad taaste- ja vastupidavusrahaust ning muudest liidu vahenditest saadud tagastamatust abist (toetustest) rahastatud kulusid.

¹¹ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

¹² Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

¹³ See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi aluseks oleva kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

kõrvalekalle on 0,2 % SKPst. 2025. ja 2026. aasta kokkuvõttes peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 2,2 % SKPst). Kui võtta arvesse riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust suuremate kaitsekulutuste tegemiseks, on prognoositav netokulude kumulatiivne kõrvalekalle 2025. ja 2026. aastal 1,6 % SKPst.

- (18) 3. juunil 2026 võttis komisjon ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 alusel vastu aruande¹⁴. Selles aruandes hinnati Bulgaaria eelarveseisundit eelarvepuudujäägi kriteeriumi seisukohast. 2025. aastal oli eelarvepuudujääk alla 3 % SKPst, kui võtta arvesse kaitsekulutuste suurenemist alates 2024. aastast riikide kaitsekulutuste vabastusklausli alusel. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt ületab puudujääk 2026. aastal kontrollväärtust 3 % SKPst, võttes arvesse ka kaitsekulutuste suurenemist alates 2024. aastast. Aruandes jõuti järeldusele, et kõiki asjakohaseid tegureid arvesse võttes ei täida Bulgaaria eelarvepuudujäägi kriteeriumi. Seda silmas pidades ning ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 4 alusel loodud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes on komisjon teinud ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, soovitades nõukogul ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 6 alusel võtta vastu otsus, millega tehakse kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu eelarvepuudujäägi kriteeriumi täitmata jätmise tõttu 2026. aastal. Nõukogu võttis [kuupäev] vastu sellise otsuse Bulgaaria kohta¹⁵ ja ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohase soovitusel¹⁶ ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks.
- (19) Bulgaaria seisab silmitsi kahekordse probleemiga: tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus ja parandada samal ajal maksusüsteemi õiglust ja tõhusust. Süsteemi üks põhielemente on 10 % suurune ühtne tulumaksumäär, mida kohaldatakse ilma maksuvaba tulu künniseta. Selle tulemuseks on maksukoormuse regressiivne jaotumine, nii et suure sissetulekuga töötajate maksukiil on veidi väiksem kui madala sissetulekuga töötajatel. Viimastel aastatel on avaliku sektori kulutused suurenenud, eelkõige pensionide ja avaliku sektori palkade osas. Sageli on suuremaid kulutusi rahastatud pigem lühiajaliste või sihtotstarbeliste meetmete kui stabiilsete struktuurimeetmete kaudu. See on vähendanud eelarvepoliitika prognoositavust ja suurendanud eelarveriske, seda enam, et samal ajal on tekkimas täiendav struktuurne kulusurve. Eeldatakse, et tulevikus on demograafilisel arengul väga suur mõju. Elanikkonna vananemine avaldab pidevat survet sotsiaalkulutustele, eelkõige pensionide ja tervishoiu valdkonnas, millega on seotud ka piisavuse probleemid. Samal ajal suurendavad riikliku ja kollektiivse kaitsevõime tugevdamisega seotud lisakulutused tõenäoliselt veelgi enam survet riigi rahandusele. Kui poliitikat ei kohandata, raskendavad need tegurid eelarvedistsipliini säilitamist. Bulgaaria seisab püsivate struktuursete probleemidega silmitsi ka tulude poolel. Maksutulud (osakaaluna SKPst) jäävad endiselt märkimisväärselt alla ELi keskmise, piirates riigi suutlikkust rahastada avalikke teenuseid ja investeeringuid. Tulude kogumist pärsib ka suur maksuvõlgnevuste määr. Peale selle on Bulgaarias hinnanguliselt üks Euroopa

¹⁴ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 alusel koostatud komisjoni aruanne (3.6.2026, COM(2026) 302 final).

¹⁵ Nõukogu otsus (EL) 2026/[ELT: palun lisada] [kuupäev], mis käsitleb ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu Bulgaarias (ELT [palun lisada asjakohased ELT viited]).

¹⁶ Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Bulgaarias, vastu võetud [kuupäev]. Kõik Bulgaaria ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega seotud dokumendid on kättesaadavad aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/Bulgaria_en.

Liidu suurimaid varimajandusi, kahjustades maksukuulekust ja piirates riigi suutlikkust koguda maksutulu.

- (20) Jätakuvalt on oluline süstemaatilisel, sisulisel ja õigeaegsel kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite eduka rakendamise eest, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.
- (21) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Bulgaarias hästi, seda eriti projektide väljavalimise seisukohast. Tähtis on suurendada jõupingutusi, et tagada väljavalitud projektide kiire elluviimine, maksimeerides kohapeal nende mõju. Samal ajal peab Bulgaaria kiirendama õiglase ülemineku fondi rakendamist, kuna vahendid tuleb välja maksta 2026. aasta lõpuks. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Bulgaaria pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahendamise määruses¹⁷ kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.
- (22) Bulgaaria seisab silmitsi mitme probleemiga, mis on seotud avaliku halduse ja riigi tasandist madalamate valitsustasandite toimimise, avalike teenuste digitaliseerimise, õigusemõistmise ja korrupsioonivastase raamistiku, riigihangete ja regulatiivse kvaliteedi, teadusuuringute ja innovatsiooni taseme, energiasüsteemi ja tööstuse süsinikuheite vähendamise, energiaostuvõimetuse, transpordi ja ühenduvuse, kliimakerksuse, tööjõu ja oskuste nappuse, sotsiaalse kaasatuse ja tervishoiuga.
- (23) Avalikku haldust kimbutab endiselt piiratud suutlikkus, eelkõige riigi tasandist madalamal tasandil, ning tundub, et kodanike ja ettevõtjate ootustele vastamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi. Täiskasvanuhariduses osalevate riigiteenistujate osakaal on Bulgaarias madalam kui üheski teises liikmesriigis ning see takistab oskuste arendamist nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil. Lisaks on omavalitsustel endiselt raskusi ELi rahastatavate algatuste ja projektide rakendamiseks vajalike kvalifitseeritud ekspertide ligimeelitamise ja hoidmisega ning see tekitab probleeme ELi vahendite haldamisel. Juhtimis- ja kavandamisprotsesside killustatus riigi tasandist madalamal tasandil piirab ka ELi rahastatavate projektide tõhusat haldamist ning prioriteetide ühtlustamist laiema territoriaalse strateegia raames. Suurenenud on pakutavate digitaalsete avalike teenuste hulk ning ettevõtjad ja kodanikud kasutavad neid regulaarselt, kuid digitaalse valitsustaristu pakutavaid võimalusi ei ole halduskeerukuse ja vähese kasutajasõbralikkuse tõttu täielikult ära kasutatud. Nende puuduste kõrvaldamiseks on oluline tagada eelkõige valitsustasandite koostalitlusvõime, lihtsustada ja digitaliseerida sisemisi töövooge ning laiendada avalike täielikult veebipõhiste teenuste osutamist. Tehakse jõupingutusi, et lihtsustada õigusnorme, parandada regulatiivseid vahendeid ja vähendada halduskoormust, kuid need pingutused ei ole veel käegakatsutavaid tulemusi andnud. Ühtse turu regulatiivsed ja haldustõkked mõjutavad Euroopa Majanduspiirkonna sisest kaubavahetust (sealhulgas piiriüleseid logistikaahelaid), samuti kutseteenuste osutamist ja ettevõtete asutamist.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahendamise raames.

- (24) Korruptsiooni eest vastutusele võtmise tugevdamine on endiselt väga oluline, et säilitada õigusriigi põhimõttel põhinev stabiilne ja prognoositav majanduskeskkond. Bulgaaria ei ole veel saavutanud häid tulemusi korruptsiooni uurimisel ja selle eest vastutusele võtmisel, eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite puhul. 2023. aastal kehtestatud korruptsioonivastase komisjoni tegevust reguleeriv õigusraamistik ei taganud selle organi poliitilist sõltumatust ja tunnistati kehtetuks 2026. aastal enne, kui korruptsioonivastasele komisjonile jõuti uus juhtkond määrata. Bulgaaria on alustanud ettevalmistusi korruptsioonivastase seaduse läbivaatamiseks, kuid parlament ei ole seda veel vastu võtnud. Lisaks on kõrgema kohtute nõukoja (kohtusüsteemi omavalitsusliku organi) sõltumatus ja tõhus toimimine väga oluline nii kohtute kui ka prokuratuuri nõuetekohaseks toimimiseks, eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite puhul. Kõrgema kohtute nõukoja volitused lõppesid 2022. aastal ning see asjaolu mõjutab negatiivselt selle legitiimsust ja takistab tal täitmast teatud ülesandeid, näiteks uue peaprokuröri ametissenimetamine. Kuna prokuratuuril on kriminaaluurimiste läbiviimisel juhtiv roll, võiks kõrgema kohtute nõukoja toimimisega seotud puuduste kõrvaldamine veelgi toetada riigis tehtavaid korruptsioonivastaseid jõupingutusi.
- (25) Riigihangete juhtimise ja rakendamise struktuursed puudused pärsivad jätkuvalt konkurentsivõimet. Otselepingute ja ühe pakujaga menetluste osakaalu suurenemine, märkimisväärne arv ebaõnnestunud või tühistatud lepinguid vähendab huvi hankemenetlustes osalemise vastu ning nõrgendab ettevõtete usaldust ja arusaama hankemenetluste õiglusest. Taaste- ja vastupidavuskava raames on tehtud mõningaid menetluslikke parandusi, kuid struktuursete probleemide lahendamine eeldab juhtimisstruktuuri täiendavat läbivaatamist, tugevamaid kaitsemeetmeid, tihedamat koostööd riigihankeasutuste vahel ning asjaomaste asutuste suutlikkuse ja eksperditeadmiste suurendamist. Bulgaaria on astunud samme teatavate reguleerivate asutuste volituste pikendamiseks, kuid nende sõltumatusega seotud probleemid on endiselt lahendamata. Ressursipiirangud ja lubamatu poliitiline mõju pärsivad nende regulatiivse väljundi kvaliteeti. Kaitsemeetmed, mille eesmärk on tagada reguleerivate asutuste sõltumatus turuosalistest, on endiselt ebapiisavad, eelkõige sellistes sektorites nagu energeetika, kus riigile kuuluvatel ettevõtetel on märkimisväärne mõju. Kohtusüsteemi osas valmistab endiselt muret kõrgema kohtute nõukoja inspeksiooni toimimine ja poliitilise mõjutamise oht, kuna kõnealuse organi volitused lõppesid 2020. aastal ja neid ei ole pikendatud.
- (26) Bulgaaria teadus- ja innovatsioonisüsteem seisab jätkuvalt silmitsi märkimisväärsete probleemidega, kuna avaliku ja erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse on ELi keskmisest tunduvalt väiksemad ning killustatud institutsiooniline maastik piirab tõhusust, nagu on kirjeldatud poliitika toetusvahendi aruandes. Hoolimata juhtimisraamistiku osas tehtud edusammudest, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni seaduse vastuvõtmise ning innovatsiooni- ja teadusnõukogu loomise kaudu, ei ole selle rakendamine endiselt järjepidev ja selge. Samuti on jätkuvalt ebaselged teadusasutuste ja kõrgharidusasutuste institutsioonilised volitused ning teadustegevus on liigselt koondunud pealinnapiirkonda, süvendades piirkondlikke erinevusi. Teadustulemuste turustamist takistavad nõrgad sidemed akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate vahel ning tehnosiirde ökosüsteem, mis on Bulgaarias vähem arenenud. Kuigi ühtekuuluvuspoliitika fondidest toetatakse uue tehnosiirde keskuse loomist ja VKEde digitaalne ümberkujundamine paraneb järk-järgult, on innovatsiooni mõju tugevdamiseks vaja suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse koos selgemate institutsiooniliste volituste ja tugevdatud turustamismehhanismidega.

- (27) Bulgaaria elektrienergia hulгимүүгihinnad on ELis endiselt kõrgeimate hulgas. Kuigi elektritootmises on fossiilkütustest sõltuvuse vähendamisel tehtud mõningaid edusamme tänu elektriostulepingute ja otseselt söeküttel töötavaid elektrijaamu toetavate avaliku teenindamise kohustuste järkjärgulisele kaotamisele, sõltub Bulgaaria elektrisüsteem nõudluse rahuldamisel endiselt nendest elektrijaamadest. Pääkesenergia tootmisvõimsus on suurenenud märkimisväärselt, sama ei saa aga öelda maismaa või avamere tuuleenergia tootmisvõimsuse kohta, ehkki Bulgaarias on selles valdkonnas potentsiaali. Suuremahulise akusalvestusvõimsuse eeldatav kasutuselevõtt võib võimaldada paindlikumat ja vähendatud süsinikuheitega elektrienergiavarustust, kui seda tehakse koos ajakohastamist ja lisavõimsust vajavate jaotusvõrkude tugevdamisega. Parandada tuleb paindlikkust nõudluse poolel, et võimaldada leibkondade jaehindadel paremini reageerida hulгимүүги hinnasignaalidele ning arendada edasi nutiarvestisüsteemi. Fossiilkütustest sõltuvuse vähendamiseks ja elektrisüsteemi süsinikuheite vähendamiseks on vaja paindlikku pakkumist ja nõudlust, mis tooks kaasa taskukohasemad elektri hinnad, taastuvenergia ja vähese süsinikuheitega tootmise suurenemise ja täiustatud võrgud. Bulgarian Energy Holding (mis hõlmab Bulgaaria riigile kuuluvaid ettevõtteid, mis tegutsevad vähese süsinikuheitega tootmise valdkonnas (tuuma- ja hüdroenergia)), fossiilkütustel töötavad rajatised (söeküttel töötavad elektrijaamad, söekaevandus ja maagaasirajatised) ja reguleeritud rajatised (põhivõrguettevõtjad) vajavad reformimist, et suurendada nende läbipaistvust ja lahendada söerajatiste ristsubsideerimisega seotud probleemid. See reform aitaks vähendada ka sõltuvust fossiilkütustest ja võimaldaks reguleeritud rajatistel, eelkõige elektri põhivõrguettevõtjatel, keskenduda oma põhitegevusele.
- (28) Bulgaaria kaugküttesüsteemid sõltuvad endiselt maagaasist ja söest. Kuigi elektrienergia tootmiseks kasutatavate fossiilkütuste toetuste järkjärgulisel kaotamisel on tehtud edusamme, eksisteerivad kaugküttele suunatud toetused endiselt ja nende järkjärgulist kaotamist ei ole plaanis enne 2030. aastat. Järk-järgult võiks kaotada sellised fossiilkütuste toetused, mis ei käsitle energiaostuvõimetust ega lahenda tegelikke energiajulgeolekuga seotud probleeme, takistavad elektrifitseerimist ega ole olulised tööstuse konkurentsivõime jaoks. Kaugküttevõrke varustavate soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamade soodustariifidega säilib fossiilkütustel põhineva soojuse tootmise majandusliku tasuvus ning see lükkab edasi tootmis- ja võrgurajatise ajakohastamise rangetele tõhususstandarditele vastavaks. Nende tariifide reformimine suurendaks eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, mida saaks ümber suunata kaugküttele süsinikuheite vähendamisele ja energiaostuvõimetute leibkondade sihipärasele toetamisele.
- (29) Energiaostuvõimetuse on Bulgaarias endiselt struktuurne probleem, mis on tingitud kõige enam abi vajavatele inimestele suunatud toetusmehhanismide puudumisest, mistõttu nende inimeste osakaal, kes ei suuda hoida oma kodu piisavalt soojana, on tublisti üle ELi keskmise. Kuigi toetus keskendub praegu üldisematele meetmetele, nagu reguleeritud ja ühtlaselt madalad elektrienergia jaehinnad ning soodustariifid kaugküttevõrke varustavatele soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamadele, puudub sihipärane abi endiselt. Selline eelarvevahendite ebatõhus kasutamine jätab kõige haavatavamas olukorras olevad leibkonnad kaitseta, rõhutades vajadust võidelda energiaostuvõimetuse vastu asjakohaste ja sihipäraste poliitikameetmetega.
- (30) Vaatamata vähestele edusammudele tööstuse energiatõhususe parandamisel on tööstustarbivate energiatarbimise edasine vähendamine jätkuvalt kriitilise tähtsusega, kuna Bulgaaria töötleva tööstuse energiamahukus on endiselt liidu nelja suurima

hulgas. Lisaks tuleneb märkimisväärne osa tööstuse kasvuhoonegaaside heitest (45 %; ELi keskmine on 35 %) energiaga mitteseotud protsessidest, mis rõhutab vajadust ulatuslike süsinikuheite vähendamise meetmete järele, mille eesmärk ei ole pelgalt energiatõhususe parandamine. Tööstuse süsinikuheite vähendamise kiirendamine, eelkõige suure heitega tootmisektorites, aitaks suurendada konkurentsivõimet, vähendades samal ajal sõltuvust suure kasvuhoonegaaside heitega ressurssidest ja energiast.

- (31) 2023. aastal oli transport jätkuvalt üks Bulgaaria suurima kasvuhoonegaaside heitega sektoreid ning elektrisõidukite kasutuselevõtt jääb märkimisväärselt alla ELi keskmise (2024. aastal 0,56 %). Laadimistaristu kasutuselevõtt on aeglane: 2030. aastaks kohustuslikust elektrilaadimistaristust on rakendatud vähem kui 15 %. Ühistransporditaristu puudumine tekitab ühendusprobleeme, eelkõige riigi põhjaosas. Vaja on täiendavaid meetmeid, et kiirendada taristuinvesteeringuid ühistranspordisektoris, ajakohastada raudteetaristut, sealhulgas ERTMSi (Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi) elektrifitseerimise kaudu, laiendada elektrisõidukite laadimistaristut, rakendades samal ajal tõhusalt liiklusohutusmeetmeid ning parandades ühendust põhjapiirkonnas ja piiriüleselt TEN-T lõpuleviimiseks.
- (32) Bulgaaria on jätkuvalt haavatav suurenevate kliimarisikide (eelkõige üleujutused, põuad ja veetaseme langus) suhtes, mis seavad ohtu riigi majanduse ja ühiskonna vastupanuvõime. Kliimamuutused toovad esile transporditaristu suure haavatavuse. Veetaristu on endiselt vähearenenud: veekadu on väga suur ja reovee puhastamine jääb ELi nõuetest kaugele maha, osutades püsivatele puudustele veemajanduse ja jäätmeäitluse valdkonnas. Riiklik kohanemisraamistik annab aluse tegutsemiseks, kuid selle rakendamine on killustatud kliimaalase juhtimise ja laiemate institutsiooniliste puuduste (sealhulgas kohustuslike kliimarisikide hindamise puudumine) tõttu endiselt ebaühtlane. Teised meetmed, sealhulgas mõned ühtekuuluvuspoliitika raames toetatavad meetmed, on suunatud vee- ja jäätmetaristu parandamisele ning kliimakerksuse tugevdamisele. Investeeringud jäävad siiski alla ELi keskmise ning looduspõhiste lahenduste kasutuselevõtt ja kindlustuskate kliimaga seotud riskide vastu on endiselt piiratud ning see pärsib ressursside kestlikku kasutamist ja üldist vastupanuvõimet, sealhulgas mereökosüsteemide puhul.
- (33) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti lahendada oskuste ja hariduse vallas inimkapitaliga seotud struktuursed probleemid, mis pärsivad konkurentsivõimet. Bulgaariale adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitud inimkapitali kohta liidus.
- (34) Bulgaaria kehvad tulemused kodanike põhioskuste valdkonnas toovad esile struktuursed probleemid, mis piiravad inimkapitali arengut ja konkurentsivõimet. Ligikaudu pooled Bulgaaria 15-aastastest ei saavuta põhioskuste miinimumtaset. See on umbes kaks korda rohkem kui ELis keskmiselt. Kehvad tulemused on tingitud koolide õppekavade ja õpetamise kvaliteediga seotud probleemidega. Pädevuspõhiseid ja õppijakeskseid lähenemisviise ei kasutata piisavalt, keskendudes liiga vähe põhioskuste arendamisele ning matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria valdkonna pädevustele. Alushariduses ja lapsehoius osalemise määr on endiselt madal ja ebaühtlane, piirates varajast õpet ja süvendades ebavõrdsust. Eriti mõjutatud on ebasoodsas olukorras olevad elanikkonnarühmad, sealhulgas roma lapsed. Bulgaaria kõrgharidussektor seisab jätkuvalt silmitsi märkimisväärsete probleemidega tipptaseme arendamisel, eelkõige matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria

(MATI) valdkonnas ning see mõjutab tootlikkust ja innovatsiooni. Õpetamise kvaliteeti kahjustab endiselt õpetajate nappus, eelkõige MATI-ainetes, piisavate ja mittesihotstarbeliste kutsealase arengu võimaluste puudumine ning asjaolu, et tööalane sooritus ei kajastu tasus.

- (35) Bulgaaria tööturg jäi 2025. aastal pingeliseks. Tööhõive määr tõusis 77 %ni, mis on veidi üle ELi keskmise. Samal ajal vähenes üldine tööhõive määr neljandat aastat järjest, peegeldades laiemaid demograafilisi suundumusi, samas kui töötuse määr püsis ajalooliselt madalal tasemel (3,5 %). Vaatamata mõningatele märkidele nõudluse vähenemisest püsis tööjõupuudus, kusjuures tööandjad teatasid vajadusest enam kui 230 000 täiendava töötaja järele. Piirkondade vahel on endiselt märkimisväärsed erinevused, kusjuures tööhõive erinevused parimate ja halvimate näitajatega piirkondade vahel on üle 10 protsendipunkti. Mittetöötavate, mitteõppivate ja koolitustel mitteosalevate noorte osakaal oli ELi keskmisega võrreldes endiselt suur, eelkõige puuetega inimeste ja romade hulgas. Ka haavatavate rühmade võimalused tööturul erinesid jätkuvalt ülejäänud elanikkonna omadest: puudega inimeste tööhõivelõhe oli endiselt suur ning vaatamata viimastel aastatel tehtud märkimisväärsetele edusammudele jäi romade tööhõive määr endiselt alla riigi keskmise, samas kui NEET-noorte (mittetöötav ja mitteõppiv noor) osakaal oli roma noorte seas koguni 46 %.
- (36) Oskuste nappus pärsib jätkuvalt konkurentsivõimet. Kuigi vähemalt põhiliste digioskustega inimeste osakaal 2025. aastal suurenes, jäi see oluliselt alla ELi keskmise. See piirab tööturu arengut ja juurdepääsu internetipõhiste teenustele ning ähvardab suurendada sotsiaalseid ja piirkondlikke lõhesid. IKT-spetsialistide osakaal jäi samuti suhteliselt väikeseks ja tehisintellekti kasutuselevõtt ettevõtetes oli endiselt tagasihoidlik. Hoolimata sellest, et kutseharidust ja -õpet praegu reformitakse ning osalemine teise taseme ülemise astme kutsehariduses ja -õppes on suhteliselt heal tasemel, pärsib tulemusi jätkuvalt oskuste püsiv mittevastavus tööturu vajadustele, kuna kutsehariduse ja -õppe lõpetanute tööhõive määr jääb tublisti alla ELi keskmise ega ole piisavalt kooskõlas tööturu nõudlusega. Täiskasvanuhariduses osalemine määr Bulgaarias jääb endiselt märkimisväärselt alla ELi keskmise, sealhulgas töötavate täiskasvanute hulgas. Nende probleemide lahendamine aitaks parandada ka töökohtade kvaliteeti.
- (37) Bulgaaria seisab jätkuvalt silmitsi struktuursete probleemidega, mis on seotud vaesuse vähendamise, ebavõrdsuse ja sotsiaalkaitsega. Sotsiaalkaitse süsteemi on tugevdatud miinimumsissetuleku kava reformi ja palgakasvu abil. See on toetanud leibkondade sissetulekuid ja tugevdanud sotsiaalkindlustuse rahastamisbaasi. Reformi pikaajalist mõju sotsiaalkaitse piisavusele ja hõlmatusele ei ole veel hinnatud. Vaesuse ohus olevate inimeste osakaal on vähenenud, kuid on endiselt suur, eelkõige haavatavate rühmade puhul, mis annab märku sotsiaalsiirete piiratud mõjust vaesuse vähendamisele. Palgavaesuse määr küll vähenes, kuid on endiselt ELi kõrgeim. Romade ja puuetega inimeste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski määr oli eriti kõrge (vastavalt 78,3 % ja 43,8 %) ning laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski määr on endiselt tunduvalt üle ELi keskmise. Sotsiaalteenuste kättesaadavus, taskukohasus ja kvaliteet on paranenud tänu sihipärastele reformidele, mis on seotud sotsiaalteenuste kvaliteedi ja kaardistamisega, näidates edusamme üleminekul institutsionaliseeritud hoolduselt kogukonnapõhisele hooldusele ja koduhooldusele. Sellest hoolimata on sotsiaalteenuste, eelkõige pikaajalise hoolduse vajadus endiselt suur ja probleemid

püsivad. Kiiresti vananev ühiskond suurendab veelgi nõudlust eakate hoolduse järele ja süvendab personalinappust¹⁸.

- (38) Bulgaaria seisab jätkuvalt silmitsi suurte takistustega tervishoiuteenuste kättesaadavuse vallas. Sellel on negatiivne mõju oodatavale elueale ning ennetatava ja välditava suremuse määrale. Tervishoiusüsteem on endiselt tugevalt haiglakeskne ning ambulatoorsele ravile, esmatasandi arstiabile ja haiguste ennetamisele suunatud kulutuste osakaal on väga väike, hoolimata haiglate voodikohtade suurest arvust, haiglast väljakirjutamise kõrgest määrast ning suhteliselt väikesest täituvusest ja keskmisest haiglas viibimise kestusest. Maksemudel soodustab standardset haiglaravi, mitte individuaalsetele vajadustele kohandatud ravi. Tööjõu vananemise taustal piirab tervishoiuteenuste kättesaadavust veelgi tervishoiutöötajate, eelkõige õdede nappus ja ebaühtlane jaotus. Ka suur omaosalus on oluliseks takistuseks juurdepääsul tervishoiuteenustele. Bulgaarias on omaosaluse osakaal tervishoiu kogukulutustest ELi suurim, samuti on ambulatoorse ravi puhul erasektori kulutuste osakaal suur. Lisaks takistab tervishoiuteenuste kättesaadavust e-tervise teenuste aeglane ja ebaühtlane kasutuselevõtt patsientide ja tervishoiutöötajate seas.
- (39) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2026. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2026. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta. Bulgaarial aitab soovitus 1 rakendada esimest, teist ja kolmandat euroala soovitust, soovitus 2 neljandat euroala soovitust, soovitus 3 seitsmendat ja üheksandat euroala soovitust, soovitus 4 seitsmendat euroala soovitust ja soovitus 5 viiendat euroala soovitust,

SOOVITAB Bulgaarial võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Pidada kinni nõukogu poolt [kuupäev] soovitatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk, kasutades samal ajal suuremate kaitsekulutuste tegemiseks riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust. Suurendada kaitsekulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal kulutuste tõhususe ja kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et kõik energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud haavatavate leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Võtta meetmeid varimajanduse vastu võitlemiseks, sealhulgas vähendades stiimuleid tulu tegelikust väiksemana deklareerimiseks ja tulust teatamata jätmiseks, ning parandada maksusüsteemi õiglust. Tugevdada maksude kogumist, sealhulgas parandades võlgnevuste sissenõudmist, toetades maksukuulekust ja laiendades tulubaasi.
2. Tagada taaste- ja vastupidavusraha raames rakendatavate reformide ja investeringute järjepidevus. Teha suuremaid jõupingutusi ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamisel, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise käigus vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja raamistikus ette nähtud paindlikkusele.

¹⁸ [SWD\(2026\) 122 – Sotsiaalset lähenemist käsitlev teise etapi riigianalüüs, mis on tehtud kooskõlas sotsiaalse lähenemise raamistikuga, 2026.](#)

3. Parandada avaliku halduse toimimist, eelkõige riigi tasandist madalamal tasandil, lihtsustades õigusnorme ja parandades regulatiivseid vahendeid, ühtlustades ja digitaliseerides töövoogusid ja teenuseid, suurendades eri valitsemistasandite koostalitlusvõimet ning arendades edasi riigiteenistujate oskusi. Parandada korrupsioonivastaste meetmete tõhusust, eelkõige suukorrupsiooni juhtumite puhul, sealhulgas tugevdades kõrgema kohtute nõukojade sõltumatust ja tõhusat toimimist. Parandada riigihankemenetluste kvaliteeti ja tõhusust ning tugevdada reguleerivate asutuste sõltumatust ja toimimist. Suurendada avaliku sektori teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute mõju ja tõhusust.
4. Vähendada veelgi elektrisüsteemi süsinikuheidet ja sõltuvust fossiilkütustel põhinevast tootmisest, sealhulgas edendades maismaa ja avamere tuuleenergia tootmise kasutuselevõttu, võimaldades pakkumise ja nõudluse paindlikumaks muutmist, ajakohastades elektrivõrgutaristut jaotusvõrkude tasandil ning reformides läbipaistvuse suurendamiseks energiasektori riigiettevõtete üldjuhtimist. Edendada kaugküttesüsteemide ajakohastamist, kaotades järk-järgult fossiilkütuste toetused. Võidelda energiaostuvõimetuse vastu sihipäraste meetmetega. Soodustada tööstuse süsinikuheidete vähendamist. Edendada puhta linna-, ühis- ja raudteetranspordi kasutuselevõttu, sealhulgas kiirendades investeeringuid vajaliku taristu ja riigi põhjapiirkonna ühenduste arendamisse. Parandada kliima- ja veemajanduse kerksust ning jäätmekäitlust.
5. Tugevdada pädevuspõhist õppimist. Parandada veelgi õpetamise kvaliteeti õpetajate vajaduspõhise koolituse abil. Parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti, vastavust tööturu vajadustele ja kaasavust. Suurendada alaesindatud rühmade tööhõivet. Tugevdada oskuste omandamist, sealhulgas täiskasvanuharidust, et suurendada konkurentsivõimet. Edendada sotsiaalset kaasatust, parandades juurdepääsu paremini ühendatud tööhõive- ja sotsiaalteenustele, kogukonnapõhisele pikaajalisele hooldusele ning pakkudes tõhusamat miinimumsissetuleku toetust. Tugevdada tervishoiusüsteemi tõhusust ja kättesaadavust, sealhulgas jaotades vahendeid haiglapõhiselt ravilt ümber ambulatoorsele ravile, vähendades omaosalust ning tegeledes tervishoiutöötajate nappuse ja ebaühtlase jaotumise probleemiga kogu riigis.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*